

Date despre autori:

Mirela Popescu – profesor de istorie, gradul didactic I, Colegiul Național Spiru Haret București, profesor metodist, autor de lucrări științifice și metodice, membru al Comisiei de evaluare la Olimpiada de Istorie, etapa națională.

Mihai Manea – profesor de istorie, doctor, inspector școlar specialitatea istorie Inspectoratul Școlar al Municipiului București, autor de lucrări științifice și metodice, membru al Comisiei Naționale de Istorie, președintele APIR-Clio, expert al Consiliului Europei pe predarea istoriei.

Marilena Bercea – profesor de istorie, gradul didactic I, autor de lucrări științifice și metodice.

Mirela Chioveanu – profesor de istorie, gradul didactic I, Colegiul Național Gheorghe Lazăr, București, autor de lucrări științifice și metodice, membru al comisiei de evaluare la Olimpiada de Istorie, etapa națională.

Redactor: Lia Decei, Corina Toader

Tehnoredactare computerizată: Lorena Ionică, Stejărel Decu-Jerep

Coperta: Dan Mihalache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BAC 2018 : istorie : sinteze, scheme, teste de evaluare / Mirela Popescu,

Mihai Manea, Marilena Bercea, Mirela Chioveanu. - București : Corint

Books, 2017

ISBN 978-606-793-182-2

I. Popescu, Mirela

II. Manea, Mihai

III. Bercea, Marilena

IV. Chioveanu, Mirela

94

ISBN 978-606-793-182-2

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	5
Partea I	
Sugestii de rezolvare a unei probe de examen	7
Partea a II-a	
Sinteze și scheme	17
Partea a III-a	
Teste de evaluare.....	89
Partea a IV-a	
Subiecte pe temele din programa de bacalaureat.....	179

CUVÂNT-ÎNAINTE

Patru colegi cu mare experiență didactică vă propun în paginile care urmează un inedit demers privind examenul de bacalaureat, disciplina istorie, pentru sesiunile care se vor desfășura în vara și toamna anului 2019. Excelent instrument de lucru pentru elevi și pentru profesori, lucrarea reprezintă, atât la nivelul concepției, cât și al conținutului, o noutate.

Culegerea cuprinde un număr de zece sinteze și scheme pe temele din programa de bacalaureat, modele de subiecte pentru fiecare temă din programă (S1, S2 și S3 la o temă, de exemplu „Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc”), precum și un exemplu de rezolvare pentru unul dintre testele propuse.

Respectând prevederile programei de bacalaureat, sintezele au fost realizate ținând seama atât de competențele specifice cerute de documentul mai sus menționat, cât și de cerințele de evaluare generale impuse de instituția de resort.

Modelele de subiecte realizate pe fiecare temă sunt o noutate în domeniul lucrărilor de acest gen. Aceste modele pot fi asamblate, în teste, la clasă, de către fiecare profesor, în funcție de nivelul elevilor și de parcurgerea materiei.

Rezolvarea care însoțește unul din teste le explică elevilor modul în care pot fi abordate aceste probe, ușurând înțelegerea rezolvării și ajutând, implicit, la învățarea coerentă și logică a materiei de examen.

Realizată într-o concepție grafică potrivită scopului propus, lucrarea permite cititorilor o lecturare ușoară și o utilizare eficientă, în vederea atingerii acestui scop.

Felicitând autorii pentru demersul întreprins, editura pentru încurajarea și susținerea acestei întreprinderi și pe cititori pentru alegerea făcută, autorul acestor rânduri le dorește candidaților la examenul de bacalaureat din vara și toamna anului 2019 *mult succes!*

Prof. dr. Doru Dumitrescu

PARTEA A II-A

SINTEZE ȘI SCHEME

ROMANITATEA ROMÂNILOR ÎN VIZIUNEA ISTORICILOR

Etnogeneza românească

- Etnogeneza românească a fost un proces complex și ireversibil, care s-a desfășurat de-a lungul mai multor secole, având la bază continuitatea de locuire pe teritoriul românesc. Populația daco-romană a continuat să trăiască pe teritoriul fostei Dacii și a conviețuit cu popoarele migratoare, dovadă fiind numeroasele descoperiri arheologice, dar și o serie de mărturii scrise.
- În urma etnogenezei românești s-a născut un popor neolatin – înrudit cu italienii, spaniolii, francezii, portughezii, fiind singurul moștenitor al romanității orientale.
- Principalele etape ale formării poporului român au fost:
 - perioada stăpânirii romane (secolele II–III), când a avut loc procesul de romanizare și, ca urmare, s-a format populația daco-romană;
 - perioada migrațiilor popoarelor (secolele III–VIII), ulterioară retragerii romanilor din Dacia, când fenomenul romanizării s-a extins și asupra dacilor liberi.
- Limba română face parte din familia limbilor neolatine. S-a constituit până în secolul al VIII-lea, când se poate vorbi de o limbă proto sau străromânească. Structura limbii române este compusă din:
 - substratul traco-dacic (10% din fondul lexical de bază);
 - stratul fundamental latin (60% din vocabular);
 - adstratul slav (20% din fondul lexical, reprezentând cuvinte pătrunse în limba română începând cu secolul al IX-lea);
 - 10% alte limbi.
- Concomitent, la sudul Dunării a continuat să existe o populație daco-romană, urmașă a daco-geților și moesilor din provincia Moesia. Aceștia, cunoscuți sub numele de vlahi, vor fi vorbitorii dialectelor aromân, megleno-român, istro-român.
- Până la sfârșitul secolului al VIII-lea, în timpul desfășurării invaziei migratorilor, populația daco-romană se transformă în populație românească, asimilând influențe din partea migratorilor germanici și mai ales a slavilor.

- Începând din secolul al IX-lea, românii sunt amintiți în izvoarele istorice ca fiind populația băștinașă din zona Dunării de Jos, ceea ce demonstrează că procesul de etnogeneză a românilor era un proces deja încheiat.

Istoricii despre romanitatea românilor

1. Românii în documentele medievale timpurii

- Există puține documente istorice scrise, din primul mileniu al erei creștine, care îi menționează pe români. În schimb, există numeroase descoperiri arheologice efectuate pe teritoriul actual al României. Pot fi menționate vase, unelte, podoabe, arme și alte obiecte aparținând comunităților autohtone, datând din secolele VII–XI, din cadrul culturilor arheologice Dridu, Ipotești-Cândești sau cele descoperite în așezările de la Brateiu (județul Sibiu), Poian (județul Covasna), Alba Iulia. Acestea constituie o dovadă privind continuitatea de locuire a românilor pe teritoriul dunărean.
- Începând din secolul al VII-lea, autohtonii încep să fie menționați în izvoarele documentare ale vremii ca un popor romanic distinct. Astfel de izvoare sunt tratatul militar *Strategikon*, scris de împăratul bizantin Mauricius în secolul al VII-lea, lucrarea *Despre administrarea imperiului*, a împăratului bizantin Constantin al VII-lea Porfirogenetul (secolul al X-lea), corespondența împăratului bizantin Vasile al II-lea Macedoneanul (secolele X–XI). Alți autori bizantini, armeni, arabi, germani etc. au scris despre prezența românilor pe acest teritoriu.
- Din secolele XI–XII, dovezile scrise despre strămoșii noștri sunt din ce în ce mai numeroase, ei fiind numiți în documentele vremii vlahi, blachi, valahi sau români.

2. Preocupări ale cronicarilor și învățaților din secolele XV–XVIII privind originea românilor

- În secolele XV–XVI, o serie de scriitori umaniști din Europa, călători străini sau cronicari români au manifestat un interes față de originea poporului român, mai ales în condițiile în care voievozii români au opus rezistență în fața expansiunii otomanilor în Europa. Nicolaus Olahus, *Hungaria*, Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Miron Costin, *De neamul moldovenilor*, Dimitrie Cantemir, *Hronicul romano-moldovlahilor*; cronicarii sași din Transilvania – Martin Schmeitzel, Valentin Frank von Frankenstein – au susținut originea latină a românilor și unitatea lor de neam.
- În 1593, cronicarul István Szamosközy susținea că românii erau urmașii coloniștilor romani. După anul 1600, când s-a înfăptuit de către Mihai Viteazul unirea Țărilor Române, a revenit asupra afirmațiilor sale anterioare și a declarat că românii nu puteau fi urmașii coloniștilor romani.

- În secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea, cărturari de seamă, precum membrii Școlii Ardelene (Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ioan Budai-Deleanu), au pus în evidență originea latină a limbii române și continuitatea românilor în spațiul nord-dunărean.

3. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor din secolele XVIII–XX

- Până către secolul al XVIII-lea, romanitatea românilor și continuitatea acestora de viață nu au constituit obiectul unei critici sau a negării.
- Iosif al II-lea de Habsburg, împăratul austriac (1780–1790), afirma că românii erau, „incontestabil, cei mai vechi și mai numeroși locuitori ai Transilvaniei”.
- Un înalt funcționar în Transilvania, contele Teleki, scria în 1791 că „românii sunt locuitorii cei mai vechi ai Transilvaniei”.
- Istoricul maghiar Huszti András consemna, tot în 1791: „nicio națiune nu are limba atât de apropiată de acea veche romană ca națiunea valahă, ceea ce este un semn sigur și care nu poate înșela că ei sunt în Transilvania urmașii vechilor colonii romane”.
- La sfârșitul secolului al XVIII-lea și în secolul al XIX-lea au fost formulate o serie de teorii istoriografice referitoare la procesul etnogenezei românești, care porneau de la contestarea continuității de locuire a populației autohtone la nordul Dunării.
- Disputa în jurul continuității românilor s-a desfășurat, din motive politice, într-o perioadă în care românii transilvăneni luptau pentru obținerea de drepturi naționale, atât în epoca stăpânirii habsburgice, cât și în timpul regimului dualist austro-ungar (1867–1918).
- Pentru a combate argumentele istorice ale românilor din Transilvania în lupta acestora pentru drepturi politice s-a născut **teoria imigraționistă**. Aceasta a fost susținută, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, de Franz Josef Sulzer, I. Christian Engel sau de I.C. Eder. Teoria susținea că românii s-au format la sud de Dunăre, de unde ar fi imigrat la nord de fluviu abia prin secolul al XIII-lea.
 - Franz Josef Sulzer:
 - Românii nu se trăgeau din coloniștii romani deoarece Dacia fusese părăsită de populație la retragerea aureliană.
 - Poporul român s-a format la sudul Dunării, de unde ar fi emigrat în secolul al XIII-lea la nordul Dunării și în Transilvania.
 - I.C. Eder, Bolla Márton și I.Ch. Engel menționau lipsa surselor scrise referitoare la români în perioada migrației popoarelor.

- Teoria a fost combătută de către numeroși istorici:
 - Cărturarii sași L. Toppeltinus și J. Troster: „Românii de azi ce trăiesc în Țara Românească, Moldova și munții Transilvaniei nu sunt decât urmașii legiunilor romane” și „cei mai vechi locuitori ai țării”.
 - Benkő József (1778): la abandonarea Daciei de către romani „mulți romani cu dacii indigeni au rămas pe loc”.
 - Michael Lebrecht (1784): românii ca urmași ai romanilor erau „cei mai vechi locuitori ai acestei regiuni”.
 - Edward Gibbon, autorul lucrării *Istoria Imperiului Roman* (1787): În Dacia a rămas, după retragerea oficială, „o însemnată parte din locuitorii ei, care mai mare groază aveau de migrare decât de stăpânul got”.

- În secolul al XIX-lea, Robert Roesler a dezvoltat teoria imigraționistă, în lucrarea intitulată *Studii românești* (Viena, 1871). De aceea, teoria imigraționistă se mai numește și **teorie roesleriană**.
Ideile teoriei roesleriene au fost:
 - Dacii au fost exterminați ca popor în timpul războaielor cu romanii.
 - Perioada de 165 de ani cât a durat stăpânirea romană în Dacia era prea scurtă pentru romanizare.
 - În 271 sau 275, la retragerea aureliană, fosta provincie Dacia a fost părăsită de toți locuitorii, care s-au retras la sudul Dunării.
 - Nu există izvoare istorice care să menționeze prezența românilor la nord de Dunăre înainte de secolul al XIII-lea.
 - Poporul român s-a constituit la sudul Dunării, unde a suferit influența slavilor, ceea ce explică și acceptarea ortodoxiei.

- Față de teoria roesleriană au luat poziție, între alții, fruntașii Școlii Ardelene, care, în dorința lor de a demonstra vechimea și continuitatea de locuire a românilor, au pus accent pe caracterul exclusiv latin al românilor, dar și istoricii B.P. Hasdeu – *Pierit-au dacii?*, adept al dacismului, și A.D. Xenopol – *Studii asupra stăruinței românilor în Dacia Traiană*, în secolul al XIX-lea. A luat astfel naștere teoria continuității românilor în spațiul carpato-danubiano-pontic. Argumentele teoriei științifice sunt:
 - Baza poporului român este reprezentată de traco-daci.
 - La aceștia s-a adăugat elementul roman, iar, ulterior, cel slav.
 - Poporul român a luat naștere pe ambele maluri ale Dunării.
 - Legăturile între ambele maluri ale Dunării se reflectă în utilizarea de către români a termenilor în limba latină referitori la credința creștină.

- În secolul al XX-lea, au fost elaborate lucrări științifice, care au abordat continuitatea românilor pe teritoriul de la nord și de la sud de Dunăre, dar și rolul elementului dacic în etnogeneza românilor. Dintre autori, se remarcă Vasile Pârvan, Constantin

C. Giurescu, Nicolae Densușianu, *Dacia preistorică*, Gheorghe I. Brătianu, *O enigmă și un miracol istoric: poporul român*.

- În perioada comunistă, în perioada lui Nicolae Ceaușescu (după 1965) s-au reînviat principalele aspecte ale teoriei autohtoniste. Numai că s-a accentuat rolul daco-geților, fără a fi amintite unele aspecte particulare ale acestei civilizații. Toate aceste aspecte au fost subsumate însă factorului politic și, în speță, cultului personalității secretarului general al Partidului Comunist Român.
- Demn de amintit este faptul că, în această perioadă de confruntare între istoricii români și cei maghiari, a crescut rolul arheologiei, care a umplut locul (pentru secolele V – IX) lăsat liber de izvoarele scrise.

SECOLUL AL XX-LEA ÎNTRE DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM. IDEOLOGII ȘI PRACTICI POLITICE ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN EUROPA

- Secolul al XX-lea este cunoscut în istorie și sub denumirea de „secolul extremelor”, deoarece a fost marcat deopotrivă de democrație, dar și de totalitarism. **În secolul al XX-lea au existat atât ideologii democratice**, precum liberalismul, conservatorismul, socialismul, **cât și totalitare**: fascismul, național-socialismul, marxism-leninismul.
- În lucrarea *Ideologii politice și idealul democratic*, Terence Ball și Richard Dagger definesc ideologia ca fiind un „set coerent de idei care explică și evaluează condițiile sociale, ajută oamenii să își înțeleagă locul în societate și oferă un program pentru acțiune politică și socială”.

Liberalismul ca ideologie are la bază:

- promovarea libertății individuale;
- egalitatea ca egalitatea șanselor;
- interesul individual promovează binele public;
- binele public reprezintă binele fiecărui individ;
- stat minimal.

Conservatorismul ca ideologie promovează:

- păstrarea tradițiilor și a valorilor tradiționale;
- păstrarea ordinii sociale;
- stat puternic, care veghează la păstrarea valorilor tradiționale;
- ierarhia naturală în cadrul societății.

- Ideologiile au permis apariția doctrinelor partidelor politice. Partidele politice sunt responsabile de practicile politice prin legile pe care le promovează. Legile aplicate de guvern reprezintă de fapt practica politică.

PARTEA A III-A

TESTE DE EVALUARE

TESTUL 1

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 3 ore.

Subiectul I

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, sursele de mai jos:

A. „Art. 1. Principatele-Unite-Române constituie un singur stat indivizibil, sub denumirea de România.

Art. 19. Proprietatea de orice natură, precum și toate creanțele asupra Statului sunt sacre și neviolabile. Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru cauză de utilitate publică legalmente constatată și după o dreaptă și prealabilă despăgubire. (...)

Art. 23. Învățământul este liber. Libertatea învățământului este garantată, întrucât exercițiul ei nu ar atinge bunele moravuri sau ordinea publică. (...) Învățătura în școlile statului se dă fără plată. (...)

Art. 32. Puterea legislativă se exercită colectiv de către domn și reprezentațiunea națională. Reprezentațiunea națională se împarte în două adunări: Senatul și Adunarea Deputaților. Orice lege cere învoirea câtor trei ramuri ale puterii legiuitoare.”

(Constituția din 1866)

B. „Art. 1. Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil. (...)

Art. 5. Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor (...)

Art. 10. Toate privilegiile de orice natură, scutirile și monopourile de clasă sunt oprite pentru totdeauna în statul român. (...)

Art. 34. Puterea legislativă se exercită colectiv de către rege și reprezentațiunea națională. Reprezentațiunea națională se împarte în două Adunări: Senatul și Adunarea Deputaților.”

(Constituția din 1923)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți statul precizat în sursa **A**. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa **B**, o informație referitoare la rege. **2 puncte**
3. Menționați cele două adunări la care se referă atât sursa **A**, cât și sursa **B**. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că în statul român nu mai există clase privilegiate. **3 puncte**
5. Scrieți o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa **A**, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați două constituții adoptate în spațiul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea, altele decât cele la care se referă sursele date. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între două constituții adoptate de români în a doua jumătate a secolului al XX-lea. **4 puncte**

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, sursa de mai jos:

„Criza Imperiului otoman [...] se manifestă și în zona Țărilor Române, contribuind la agravarea dominației otomane, cu aspectele ei politice și economice. Starea precară a Imperiului a determinat o accentuare a exploatării resurselor economice în Țara Românească și Moldova, exprimată în sporirea obligațiilor tradiționale, haraciul și peșcheșurile, din care cel dintâi capătă semnificații economice. Astfel, plățile către Poartă au atins, după 1580, niveluri pe care nu le avuseseră într-o perioadă anterioară. Cronica țării este foarte clară, relatând motivația atitudinii antiotomane: *«Și se strânsese toți boierii mari și mici, din toată țara și se sfătuiră cum vor face să izbăvească Dumnezeu țara din mâinile păgânilor [...]»*.

În 1711 în Moldova și în 1716 în Țara Românească, Nicolae Mavrocordat (1711–1715; 1719–1730), domn și în perioada anterioară, a fost chemat să inaugureze noua epocă fanariotă. [...]

Modificările intervenite afectează instituțiile fundamentale, domnia, cele adiacente ei, sfatul domnesc, în general sistemul administrativ-politic. Domnii sunt numiți direct de Poartă, din rândul familiilor influente, Mavrocordat, Ipsilanti, dar și dintre români, fără asentimentul țării, prin derogări de la formulele procedurale tradiționale de alegere. Perioadele de domnie sunt scurte, cu unele excepții, domnii fiind degradați la nivelul unor funcționari ai Porții, schimbați dintr-o țară în alta. Lipsiți de inițiativă în politica externă, ei ajung executorii fideli ai însărcinărilor otomane în raport cu marile puteri. Acest statut antrenează și declinul puterii militare care se reduce la o gardă domnească chemată să asigure ordinea internă.”

(M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins,
Ș. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți domnitorul precizat în sursa dată **2 puncte**
2. Precizați un secol la care se referă sursa dată. **2 puncte**
3. Menționați două spații istorice românești la care se referă sursa dată. **6 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la criza Imperiului otoman. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la statutul instituției centrale din spațiul românesc, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia instituția centrală din spațiul românesc se implică în relațiile internaționale în secolul al XV-lea prin acțiuni diplomatice. (Se punctează prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre Evoluția statului român în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, având în vedere:

- precizarea unui proiect politic din prima jumătate a secolului al XIX-lea și menționarea a două prevederi ale acestuia;
- prezentarea unui fapt istoric referitor la constituirea statului român modern;
- menționarea a două fapte istorice referitoare la implicarea statului român modern în Criza Orientală până la sfârșitul secolului al XIX-lea;
- formularea unui punct de vedere referitor la implicarea statului român în relațiile internaționale, alături de o mare alianță, în primele două decenii ale secolului al XX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea **limbajului istoric adecvat**, **structurarea** eseului, evidențierea **relației cauză-efect**, elaborarea **argumentului istoric** (prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea **succesiunii cronologice/logice** a faptelor istorice și încadrarea eseului în **limita de spațiu** precizată.

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă fracțiuni de punct. Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.

Subiectul I

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea statului, precizat în sursa A.
2. **2 puncte** pentru precizarea, din sursa B, a oricărei informații referitoare la rege.
3. **Câte 3 puncte** pentru menționarea celor două adunări la care se referă atât sursa A, cât și sursa B. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4. **3 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a literei B, corespunzătoare sursei care susține că în statul român nu mai există clase privilegiate.
5. **7 puncte** pentru scrierea oricărei relații cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa A, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză, respectiv efect*).
6. **Câte 1 punct** pentru menționarea oricăror alte două constituții adoptate în spațiul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea **(1 p. x 2 = 2 p.)**
Câte 2 puncte pentru prezentarea fiecărei constituții menționate. **(2 p. x 2 = 4 p.)**
7. **4 puncte** pentru menționarea oricărei asemănări între două constituții adoptate de români în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea domnitorului precizat în sursa dată.
2. **2 puncte** pentru precizarea oricărui secol la care se referă sursa dată.
3. **Câte 3 puncte** pentru menționarea a două spații istorice românești la care se referă sursa dată. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
4. **Câte 3 puncte** pentru menționarea, din sursa dată, a oricăror două informații referitoare la criza Imperiului otoman. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
5. **4 puncte** pentru formularea, pe baza sursei date, a oricărui punct de vedere referitor la statutul instituției centrale din spațiul românesc.
Câte 3 puncte pentru selectarea, din sursa dată, a oricăror două informații care susțin punctul de vedere formulat. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
6. **4 puncte** pentru argumentarea afirmației date prin prezentarea oricărui fapt istoric relevant și prin utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).

- Informația istorică – **24 de puncte**, distribuite astfel:
 - › **2 puncte** pentru precizarea unui proiect politic din prima jumătate a secolului al XIX-lea.
 - › **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricăror două prevederi ale acestuia.
(3 p. x 2 = 6 p.)
 - › **2 puncte** pentru menționarea oricărui fapt istoric referitor la constituirea statului român modern.
 - › **3 puncte** pentru prezentarea faptului istoric menționat, prin evidențierea relației istorice de cauzalitate și utilizarea unui exemplu/a unei caracteristici.
1 punct pentru utilizarea **doar** a unui exemplu/a unei caracteristici referitoare la faptul istoric menționat.
 - › **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricăror două fapte istorice referitoare la implicarea statului român modern în Criza Orientală până la sfârșitul secolului al XIX-lea
(3 p. x 2 = 6 p.)
 - › **1 punct** pentru formularea oricărui punct de vedere referitor la implicarea statului român în relațiile internaționale, alături de o mare alianță, în primele două decenii ale secolului al XX-lea.
4 puncte pentru susținerea punctului de vedere formulat printr-un argument istoric – prezentarea oricărui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).
- Ordonarea și exprimarea ideilor menționate – **6 puncte**, distribuite astfel:
 - › **2 puncte** pentru utilizarea limbajului istoric adecvat.
1 punct pentru utilizarea parțială a limbajului istoric adecvat.
 - › **1 punct** pentru structurarea eseului (introducere – cuprins – concluzie).
 - › **2 puncte** pentru respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
1 punct pentru respectarea parțială a succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - › **1 punct** pentru respectarea limitei de spațiu.

PARTEA A IV-A

SUBIECTE PE TEMELE

DIN PROGRAMA DE BACALAUREAT

A. POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Subiectul I

(30 de puncte)

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Ce s-a întâmplat însă, se va pune întrebarea, după evacuarea legiunilor și a funcționarilor, poruncită de Aurelian? Nu reprezintă aceasta o *cezură* care marchează ștergerea totală a influenței romane în Dacia și face imposibilă continuitatea? Tocmai în legătură cu această problemă descoperirea de monede este deosebit de elocventă. Există un hiatus incontestabil, dar el nu depășește ultimul sfert al veacului al III-lea – și aceasta cu unele excepții –, adică exact perioada de care a avut nevoie moneda imperială ca să se stabilizeze și să redobândească, grație reformelor lui Dioclețian și mai ales Constantin, o valoare sigură. În Banat nu există nici măcar această întrerupere, iar pe tot restul teritoriului Daciei tezaurele monetare oferă din nou serii romane începând cu domnia lui Constantin, prelungindu-se în mai multe puncte până în epoca monedelor bizantine din secolul al VI-lea și chiar din secolul al VII-lea.”

(Gheorghe I. Brătianu, *O enigmă și un miracol istoric: poporul român*)

B. „Deoarece toată Ilyria și Moesia erau devastate și nu mai spera să o poată păstra, el (împăratul Aurelian) a golit provincia Dacia, pe o creastă Traian dincolo de Dunăre. Romanii pe care i-a scos de pe țărmurile și din orașele Daciei i-a așezat în partea de mijloc a Moesiei. Și astfel provincia Dacia este acum în dreapta Dunării, pe când înainte fusese în stânga ei.”

(Eutropius, secolul al IV-lea d.H., *Breviarium ab urbe condita*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți, din sursa **A**, tipul de monedă existent în tezaurele monetare din Dacia în secolul al IV-lea. **2 puncte**
2. Precizați secolul în care a fost redactată sursa **B**. **2 puncte**
3. Numiți câte un împărat roman menționat în sursa **A**, respectiv în sursa **B**. **6 puncte**

4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că retragerea aureliană nu a marcat ștergerea totală a influenței romane la nordul Dunării. **3 puncte**
5. Scrieți, pe foaia de examen, două informații aflate în relație cauză–efect selectate din sursa **B**. **7 puncte**
6. Prezentați două acțiuni întreprinse de corifeii Școlii Ardelene pentru susținerea drepturilor politice ale românilor din Transilvania. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între opinia cronicarilor și cea a școlii istorice din România din a doua jumătate a secolului al XIX-lea cu privire la formarea poporului român și a limbii române. **4 puncte**

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

Citiți cu atenție textul de mai jos:

„Încă din primele scrieri românești medievale apare conștiința autohtoniei românilor. Ea este prezentă la toți cărturarii umaniști, de la Grigore Ureche până la Stolnicul Cantacuzino și Dimitrie Cantemir [...]

Într-o atmosferă de înfruntări sociale, politice și ideologice și de resentimente, apărea la Viena, în 1781-1782, lucrarea [...] în trei volume, semnată de Fr.J. Sulzer, lucrare care lansează teoria imigraționistă. Autorul ei era un ofițer de origine elvețiană, venit în Principate în 1776. [...]

Ideea centrală a lucrării lui Sulzer este originea sud-dunăreană a românilor, de unde la sfârșitul veacului al XII-lea și începutul veacului al XIII-lea au migrat în două etape la nord de Dunăre – sub domnia lui Isac al II-lea Anghelos (1185-1195), din pricina apăsării social-economice și politice bizantine, și după invazia mongolă, care a depopulat teritoriul regatului maghiar – unde i-ar fi găsit pe unguri și sași în așezări statornice și cu instituții temeinice [...]

Replica românească a fost dată de corifeii Școlii Ardelene [...] participanți la mișcarea Supplex-ului. [...] Tezele corifeilor Școlii Ardelene – originea romană pură a românilor și continuitatea neîntreruptă a elementului romanic pe teritoriul vechii Dacii în evul de mijloc – sunt susținute de argumente preluate de la cărturarii români [...] și din lucrările erudiților europeni studiate de ei în bibliotecile din Viena și Roma.”

(Ligia Bîrzu, Stelian Brezeanu, *Originea și continuitatea românilor*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți teoria precizată în sursa dată. **2 puncte**
2. Precizați, pe baza sursei date, doi cărturari români. **6 puncte**
3. Menționați, pe baza sursei, un spațiu istoric românesc. **2 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la ideile lui Sulzer. **6 puncte**

5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la tezele Școlii Ardelene, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia romanitatea românilor a fost transformată în argument de luptă politică. (Se punctează relevanța argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

Subiectul al III-lea

(30 de puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre viziunea istoricilor români din secolele al XIX-lea și al XX-lea despre romanitatea românilor, având în vedere:

- menționarea unei cauze care a transformat cercetarea științifică cu privire la formarea poporului român și a limbii române într-o problemă controversată și prezentarea unei consecințe a acestei transformări;
- menționarea numelor a trei istorici români din secolul al XIX-lea care au studiat problema formării poporului român și a limbii române;
- menționarea a două atitudini cu privire la romanitatea românilor, formulate de istoricii români din secolul al XX-lea și precizarea unei asemănări între acestea;
- formularea unui punct de vedere referitor la rolul studierii problemei romanității românilor pentru istoricii români din secolul al XX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză–efect, susținerea unui punct de vedere cu argumente istorice (relevanța argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată.

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Subiectul I

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea, din sursa **A**, a tipului de monedă existent în tezaurele monetare din Dacia în secolul al IV-lea.
2. **2 puncte** pentru precizarea secolului în care a fost redactată sursa **B**.
3. **Câte 3 puncte** pentru numirea câte unui împărat roman menționat în sursa **A**, respectiv în sursa **B**. (3 p. x 2 = 6 p.)
4. **3 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a literei corespunzătoare sursei care susține că retragerea aureliană nu a marcat ștergerea totală a influenței romane la nordul Dunării.
5. **7 puncte** pentru scrierea, pe foaia de examen, a oricăror două informații aflate într-o relație cauză–efect selectate din sursa **B**.
6. **Câte 1 punct** pentru menționarea oricăror două acțiuni întreprinse de coriferii Școlii Ardelene pentru susținerea drepturilor politice ale românilor. (1 p. x 2 = 2 p.)
Câte 2 puncte pentru prezentarea fiecăreia din acțiunile menționate. (2 p. x 2 = 4 p.)
7. **4 puncte** pentru menționarea oricărei asemănări între opinia cronicarilor și cea a școlii istorice din România din a doua jumătate a secolului al XIX-lea cu privire la formarea poporului român și a limbii române.

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

1. **2 puncte** pentru numirea teoriei precizate în sursa dată.
2. **Câte 3 puncte** pentru precizarea oricăror doi cărturari români. (3 p. x 2 = 6 p.)
3. **2 puncte** pentru menționarea unui spațiu istoric, precizat în sursa dată.
4. **Câte 3 puncte** pentru menționarea, din sursa dată, a două informații referitoare la ideile lui Sulzer. (3 p. x 2 = 6 p.)
5. **4 puncte** pentru formularea, pe baza sursei date, a unui punct de vedere referitor la tezele Școlii Ardelene.
Câte 3 puncte pentru selectarea, din sursa dată, a oricăror două informații care susțin punctul de vedere formulat. (3 p. x 2 = 6 p.)
6. **4 puncte** pentru argumentarea afirmației date prin prezentarea oricărui fapt istoric relevant și prin utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).

- Informația istorică – **24 de puncte**, distribuite astfel:
 - **3 puncte** pentru menționarea oricărei cauze care a transformat cercetarea științifică cu privire la formarea poporului român și a limbii române într-o problemă controversată.
 - **2 puncte** pentru menționarea oricărei consecințe a transformării problemei românilor într-o problemă controversată.
 - **3 puncte** pentru prezentarea coerentă a consecinței menționate, prin evidențierea relației istorice de cauzalitate și utilizarea unui exemplu/a unei caracteristici.
1 punct pentru utilizarea **doar** a unui exemplu/a unei caracteristici referitoare la consecința menționată.
 - **Câte 1 punct** pentru menționarea numelui oricăror trei istorici români din secolele al XIX-lea și al XX-lea care au cercetat problema formării poporului român și a limbii române. **(1 p. x 3 = 3 p.)**
 - **Câte 3 puncte** pentru menționarea oricăror două poziții cu privire la romanitatea românilor formulate de istoricii români din secolul al XX-lea. **(3 p. x 2 = 6 p.)**
 - **2 puncte** pentru precizarea oricărei asemănări între cele două poziții.
 - **1 punct** pentru formularea oricărui punct de vedere referitor la rolul studierii problemei romanității românilor pentru istoricii români din secolul al XX-lea.
4 puncte pentru susținerea punctului de vedere formulat printr-un argument istoric – prezentarea oricărui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea (*deoarece, pentru că* etc.) și concluzia (*așadar, ca urmare* etc.).
- Ordonarea și exprimarea ideilor menționate – **6 puncte**, distribuite astfel:
 - **2 puncte** pentru utilizarea limbajului istoric adecvat.
1 punct pentru utilizarea parțială a limbajului istoric adecvat.
0 puncte pentru lipsa limbajului istoric.
 - **1 punct** pentru structurarea textului (introducere – cuprins – concluzii).
0 puncte pentru text nestructurat.
 - **2 puncte** pentru respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
1 punct pentru respectarea parțială a succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
0 puncte pentru nerespectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice.
 - **1 punct** pentru respectarea limitei de spațiu.
0 puncte pentru nerespectarea limitei de spațiu.